

Kauniaisten vastaukset lausuntokysymyksiin (sote-valiokunta 2.9.2020)

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

- 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?**

Lakiesitykseen sisältyy toimenpiteitä, jotka edistävät terveys- ja hyvinvointierojen kaventumista sekä parantavat palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. Esitys on sinänsä hyvä ja oikeasuuntainen, mutta siinä tarjotut keinot ja sääntely eivät tue riittävästi tavoitteiden toteutumista ja voi alueellisesti mahdollistaa terveyserojen kasvun.

Terveyserojen kaventaminen vaatii jatkossakin kunnan hyvinvointia edistävää toimintaa ja toimeenpanoa tukevia rakenteita sekä sote-maakuntaan siirtyvän sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillista osaamista. On tärkeää, että sote-maakunnan ja kuntien vastuunjako ja yhteistyötä tukevat rakenteet ja kannusteet kunnille hyvinvointityön jatkamiseksi peruskunnissa määritellään tarkemmin kuin mitä esityksessä on nyt tehty.

Sote-maakuntien rahoituksen ja palvelujen tuottamisen keinovalikoiman tulee tukea ja mahdollistaa palvelujen mahdollisimman hyvää saatavuus ja integraatio. Keskeinen uudistuksen tavoite - perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelujen välillä toteutuva palvelujen integraatio - tukee onnistuessaan väestöryhmien välisen terveyserojen kaventamista. Tämä edellyttää kuitenkin mm. yhteensopivia asiakas- ja potilastietojärjestelmiä sekä lainsäädännön uudistamista niin, että tiedon saaminen ja hyödyntäminen onnistuvat nykyistä paremmin. Esityksen rahoitusratkaisu ja rahoituksessa käyttöön esitettävä tarvekriteeristö aiheuttavat merkittäviä leikkauksia Länsi-Uudenmaan palveluihin verrattuna nykytilanteeseen ja uhkaa heikentää esim. palveluiden saatavuutta ja sen myötä lisätä alueen terveyseroja.

Yhdenvertaisten palvelujen saatavuudessa on otettava huomioon palvelujen saaminen suomen- ja ruotsinkielellä myös alueilla, joissa kielivähemmistö on pieni. Kauniaisten kaupunki pitää hyvänä, että lakiehdotukseen on sisällytetty kansalliskielilautakunnan asettaminen.

- 2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?**

Ilman lisärahoitusta esitetty muutos heikentää pelastustoimen palveluja, koska ohjausmekanismi olisi jatkossa nykyistä raskaampi.

Pelastustoimen mahdollinen siirtäminen sote-maakuntiin vaikuttaa palvelujen saatavuuteen, yhdenmukaisuuteen ja vaikuttavuuteen merkittävästi vähemmän kuin sosiaali- ja terveystoimessa. Pelastustoimen palvelujen tuottaminen on koottu nyt suunniteltujen sote-maakuntien kokosiin kokonaisuuksiin.

Jos ehdotus säilyy nykymuotoisena, tulee huolehtia siitä, että terveydenhuoltolain ja muiden säädösten perusteella sote-maakunta, käytännössä pelastuslaitos voi tuottaa Uudellamaalla ensihoitopalvelua jatkossakin. Muutosehdotuksena, että lailla terveydenhuoltolain muuttamisesta, terveydenhuoltolain 39 § ”alueen pelastustoimi” korvataan ”sote-maakunnalla” tai huolehditaan vastaava muutos muulla tavoin.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Esitetty Uudenmaan maakunnan viiden alueen malli on demokratian näkökulmasta koko Uudenmaan aluetta parempi vaihtoehto, mutta pienen kunnan ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet huononevat nykyisestä merkittävästi. Kolmiportainen hallintomalli on asukkaalle vaikeasti hahmottuva. Sote-maakunnassa palvelujen järjestäjä siirtyy kauemmaksi asukkaista ja asiakkaista. Suora äänestys-oikeus ei riitä korjaamaan tätä.

Uudistuksessa on olemassa riski, että kokonaisuudesta tulee hallinnollisesti raskas ja että asukkaat kokevat sote-maakunnan etäiseksi. Etenkin perusoikeuksien toteutumisen kannalta olisi tärkeää, että liian jäykkä lainsäädäntö ja kolmiportainen hallintorakenne (valtio, sote-maakunta ja kunta) eivät muodosta esteitä osallistumiselle ja vaikuttamiselle sekä asukaslähtöiselle kehittämiselle ja palvelujen toteuttamiselle.

Kuntalaisille tarjotut osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat osittain samoja, joita kunnissa on kuntalain velvoittamana käytössä, mikä saattaa tukea niiden käyttöönottoa myös sote-maakunnassa.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Laki vastaa sisällöllisesti pääsääntöisesti kuntalakia, ja luo sellaisenaan sinällään hyvän pohjan hallinnon järjestämiselle. Suurimmat itsehallintoon kohdistuvat uhat liittyvät vahvaan valtionohjaukseen, joka toteutuu sekä suoran ohjauksen että rahoitusjärjestelmän kautta.

Uudistusta on valmisteltu ilman että kuntien kanssa on keskusteltu tarpeeksi ja siitä on ollut hankalaa muodostaa kokonaiskuvaa. Erityisesti uudistuksen rahoitusmallista sekä taloudellisista vaikutuksista kokonaiskuvan muodostaminen on edelleen käytännössä mahdotonta.

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Rajaus sopii yhteen sote-maakunnan tehtävien kanssa.

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Lakiehdotuksessa (§ 29) asukkaille annetaan puitteet suoralle osallistumiselle ja osallistumisoikeudet on tarkoituksenmukaisesti kirjattu. Sote-maakunnan jäsenen aloiteoikeus on selkeä.

Sote-maakunnassa tulee olla nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Jokaisen kunnan vaikuttamistoimielimistä tulee nimetä vähintään yksi jäsen kuhunkin vaikuttamistoimielimeen. Ehdotetut lainkohdat ovat kuten kuntalaissa kuntalaisten oikeudet kunnassa, mutta erona tehtävien osalta on, että vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen maakunnassa.

Kansalliskielilautakunnan jäseniksi valitaan sote-maakunnan kielivähemmistöön kuuluvia asukkaita edustavia henkilöitä. Tehtävät on määriteltä tarkasti ja kansalliskielilautakunta ei ole ainoastaan vaikuttamistoimielin, vaan lautakunta, jonka tehtävät ovat laajemmat kuin vaikuttamistoimielinten tehtävät.

Vaikka käytännössä pienten kuntien asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet heikentyvät nykyisestä, esitetty malli on kuntalaisten osallistumisoikeuksien turvaamisen ja demokratian näkökulmasta koko Uudenmaan aluetta parempi vaihtoehto. Sote-maakunta voidaan kokea etäiseksi ja haasteena on tarjottujen osallistumismahdollisuuksien käyttäminen ja asukkaiden halu vaikuttaa sote-maakunnassa.

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Luku koskee sote-maakuntien välistä vapaaehtoista yhteistyötä, joka voi toteutua yhteisen toimielimen, yhteisen viran, sopimuksen viranomaistehtävien hoidosta sekä sote-maakuntayhtymän muodossa. Rajauksena on, että järjestämistä vastuuta ei saa siirtää vapaaehtoisen yhteistyön muotoihin.

Edelleen olisi mahdollista perustaa sote-maakuntien yhteisiä yhteisöjä, kuten säätiöitä ja osakeyhtiöitä. Sote-maakuntien vapaaehtoiselle yhteistyölle säännösehdotus antaa laajat mahdollisuudet ja rajaus huomioiden on pääosin tarkoituksenmukainen. Sote-maakuntayhtymän osalta erityisesti kyse voisi olla tukipalvelujen tuottamista koskevasta sopimisesta, kuten ruokapalvelut, ICT-palvelut, kiinteistö-, talous- ja henkilöstöpalvelut.

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sote-uudistuksen merkittävin muutos liittyy peruskunnan rahoitusmallissa tapahtuviin muutoksiin. Tältä osin on välttämätöntä, että sote-maakunnan rahoituksen määräytymiskriteerit ja niiden painotusta tarkastellaan ja muutetaan jatkovalmistelun yhteydessä. Lisäksi ehdotettua kuntien tasausvähennysrajaa tulisi madaltaa ehdotetusta tasosta. Sote-uudistuksen vuoksi toteutettavat kuntien talouden tasausmekanismit tulee toteuttaa muutoin kuin osana kuntien peruspalvelutuotantoon tarkoitettua valtionosuusjärjestelmää. Samoin kuntien yhteisöveropohjasta leikattava taso tulisi määrittää euromääräisenä ja selvästi lakiesityksessä ehdotettua noin 0,6 miljardia euroa matalammaksi.

Länsi-Uudenmaan sote-maakuntaan kohdistuvat, rahoituskriteereistä johtuvat, leikkaukset eivät ole hyväksyttävissä. Uudistuksen taloudelliset vaikutukset ovat Kauniaisten kaupungin ja Uudenmaan kannalta kestävämpiä. Kaupunkiin kohdistuu täysimääräiset rahoituksen leikkaukset kaksin kerroin, sekä sote-maakuntien että kuntien rahoitusjärjestelmän kautta. Uudistus leikkaa suoraan ja perusteettomasti kaupungin rahoitusta ja muuttaa rahoituksen rakennetta kasvavalle kaupungille kestävämmällä tavalla. Talouden tasapainon muutos yksittäiselle kunnalle tulee korvata täysimääräisesti, ei osittain.

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Investointien irrottaminen muusta taloudellisesta päätöksenteosta ei ole kestävää. Investointikaton määrittelytapa ei sovellu kasvaville maakunnille erityisesti tilanteessa, jossa maakunnan sote-kustannuksiin kohdistuu merkittävä sopeutustarve tarveperusteiseen rahoitusmalliin siirryttäessä.

Länsi-Uudenmaan tilanne tulisi olemaan erityisen haasteellinen. Väestömäärältään kasvavien ja laskevien alueiden investointikatto tulisi määritellä eri kriteerein.

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Lakiehdotuksen malli, jossa **opiskeluhuollon** palvelut järjestetään oppilaitosten yhteydessä lähipalveluina ja sote-maakunnan järjestäminä, on sosiaali- ja terveystoimen näkökulmasta kannatettava. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi tehtävä opiskeluhoito on laajaa oppilaitoksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä. Opiskeluhoito on toiminnallisesti sote-palvelu, joten on luontevaa, että sote-maakunta vastaa tehtävästä. Muutos edistäisi opiskeluhuollon palvelujen (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) johtamista yhtenä kokonaisuutena. Tällöin voitaisiin nykyistä sujuvammin ottaa käyttöön uusia yhteisiä toimintamalleja sekä luoda uusia yhteistyöverkostoja, esimerkiksi tuoda mielenterveyden hoito joustavasti osaksi lasten ja nuorten arkiympäristöä. Muutos mahdollistaisi myös kuraattorien ja psykologien ammatillisen osaamisen ja osaamisen kehittämisen vahvistumisen, kun työtä tehtäisiin tiiviimmässä yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa.

Toiminnallisesti on erittäin tärkeää, että palvelu on oppilaitoksissa saatavissa matalalla kynnyksellä. Näin tavoitetaan koko ikäluokan lapset ja nuoret omassa toimintaympäristössään, mikä mahdollistaa oppilashuoltohenkilöstön yhteistyön niin huoltajien kuin opetushenkilöstön kanssa.

Opetustoimen näkökulmasta esitettyyn järjestämisvastuun siirtoon liittyy huolia. Ratkaisun toimivuus työn- ja kustannustenjaon osalta jää epäselväksi. Uudistus on haaste ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen työotteen jatkuvuudelle opiskeluhuollossa.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaita

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen lainsäädäntökokonaisuutta arvioitaessa on tärkeää, että yleislaki kattaa kokonaan erityislakien soveltamisen alueen. Erityislaeissa ole saisi olla päällekkäistä säätelyä, joka vaikeuttaa lainsäädännön soveltamista.

Järjestelmä uudistukset tulee toteuttaa siten, että ne tuovat sote-palveluiden järjestämiseen uusia keinoja ja mahdollistavat alueellisesti innovatiivisten, asiakaslähtöisten ja kustannustehokkaiden ratkaisujen toteuttamisen. Tämä edellyttää, että sote-maakunnalla on riittävän laaja itsehallinto. Ehdotettu vahva valtionohjaus on ristiriidassa maakunnan vahvaa järjestämisvastuuta korostavan tavoitteen kanssa.

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Lakiehdotuksen § 4 mukaan palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä sote-maakunnan väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Esityksen tavoitteena on siten parantaa palvelujen saatavuutta ja integraatiota. Tavoitteenasettelu on hyvä ja oikeasuuntainen, mutta esityksen tarjoamat keinot ja säätely eivät kattavasti turvaa ja mahdollista julkisen toimijan keinoja järjestämisvastuun toteuttamiseksi. Maakuntien rahoituksen ja palvelujen tuottamisen keinovalikoiman tulee tukea ja mahdollistaa palvelujen mahdollisimman hyvää saatavuutta ja integraatiota. Lausunnolla oleva lakiehdotus voi jopa heikentää sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjän mahdollisuuksia turvata palvelujen saatavuus.

Palvelujen yhdenvertaista saatavuutta tukevat jo nyt kunnissa käytössä oleva monituottajamalli, vuokratyövoiman käyttö ja digitaaliset palvelut. Monituottajamallissa kunnan omat, yksityiset ja kolmannen sektorin palvelut on integroitu palvelujärjestelmäksi. Monituottajamalli on asiakaslähtöinen ja kustannustehokas, minkä lisäksi monituottajamalli hajauttaa riskiä toimijoiden kesken, mikä on voitu todeta myös koronapandemian aikana poikkeusoloissa. Myös vuokratyövoiman käytöstä on hyviä kokemuksia esimerkiksi äkillisten kysyntäpiikkien, oman

henkilöstön poissaolojen, rekrytointiviiveiden tai henkilöstön saatavuusongelmien ratkaisemisessa. Vuokratyövoima on sekä palvelujen turvaamisen, että oman henkilöstön jaksamisen kannalta tärkeä resurssi. Vuokratyövoima toimii kunnan oman työnjohdon alaisuudessa, joten sitä ei voi rinnastaa ostopalveluihin. Lisäksi lainsäädännöllä tulisi mahdollistaa kansalaisen digipalvelujen mahdollisimman tehokas käyttö, joka osaltaan turvaisi sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaista saatavuutta.

Suuremmat palvelukokonaisuudet sote-maakunnan alueella tukevat palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja ovat perusteltuja, kun kustannusvaikuttava toiminta edellyttää kalliita investointeja esim. sote-maakuntaa laajemmalle alueelle. Samaa tavoitetta tukevat myös palvelujen tuottaminen isommissa yksiköissä erityisesti vaativan hoidon saatavuuden turvaamiseksi, esim. kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyösopimus liittyen kehitysvammopalveluihin.

Yhdenvertainen palvelujen saatavuus merkitsee palvelujen saamista kansalliskielillä, tarvittaessa tulkin avulla (ml. puhe- tai aistivamma). Kansalliskielilautakunnan asettaminen tukee tätä tavoitetta.

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Ehdotettu rakenneuudistus synnyttää väistämättä uuden rajapinnan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja heikentää näin julkisen toimijan mahdollisuutta hyvinvointitehtävien kokonaisuuden hoitamiseen. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuntien ja sote-maakuntien yhteistyönä muodostuu haastavaksi. Vaarana on päällekkäinen toiminta ja hallinnollisen työn kasvu.

Vaikka useimmissa kunnissa ymmärretään jo nyt, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu kaikkiin kunnan toimintoihin eikä vain sote- palveluihin ja kunnissa on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen rakenteet, käytännöt ja osaamista, edellyttää terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnissa jatkossakin sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillista osaamista.

Esityksessä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden ja vastuunjaon määrittelyn kunnan ja maakunnan välisessä yhteistyössä ei ole riittävän tarkka. Pelkkä maininta sote-maakunnan velvollisuudesta tukea kuntia asiantuntijantuntemuksellaan ei ole riittävä. Maakunnan ja kunnan hyvinvointikertomusten valmistelun koordinointi ja työn vaikutus sote-maakuntien ja kuntien strategiseen kehittämiseen vaatii tarkentamista. Lakiehdotuksen kuntaa koskeva sääntely 6 § on kirjattu eri sanoituksella kuin sote-maakuntaa koskeva 7 §.

Perusteluissa edellytetään, että maakunta osoittaa riittävät resurssit kunnille tarjottavaan asiantuntijatukeen, ja että maakunta osallistuisi mm. kunnissa vaikutusten ennakoarviointityöhön. Epäselväksi jää, mitä tämä tarkoittaa käytännössä ja kuinka laajamittaisesti maakuntien tulisi tuottaa tietoa kunnan tarpeisiin. Hyte-näkökulma tulee

huomioida sekä maakunnan että kunnan resursoinnissa ja yhteistyötä tukevat rakenteet tulee täsmentää sekä kunnan (6§) että maakunnan (7§) osalta.

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Lakiesityksen mukaan tavoitteena on vahvistaa sote-maakuntien järjestämistä vastuuta ja velvollisuutta turvata sote- ja pelastustoimen palvelut kaikissa tilanteissa. Palvelut tulee tuottaa pääasiassa julkisina palveluina, joita yksityinen ja kolmas sektori täydentävät. Yleisesti voidaan todeta, että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjällä tulee olla mahdollisuus käyttää erilaisia tuottamisen tapoja järjestämistä vastuunsa toteuttamiseksi tarkoituksenmukaisella ja kustannusvaikuttavalla tavalla.

Ehdotetun säädöksen 8 § 2. momentissa todetaan, että maakunnan on turvattava sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus kaikissa tilanteissa.

Sote-maakunnan oman palvelutuotannon ja hankittavien palvelujen riittävän tason määrittely sekä sote-maakunnan velvoite pystyä turvaamaan sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus kaikissa tilanteissa jäävät esityksessä tarkemmin määrittelemättä.

Ehdotettu säännös voi johtaa siihen, että sote-maakunnan on varauduttava ylikapasiteetilla ja järjestettävä itse toimintaa, joka olisi kustannustehokkaampaa ja varmempaa hankkia ulkopuoliselta palveluntuottajalta, esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoilta. Pykälässä ei myöskään oteta huomioon riskien hallintaa esimerkiksi yksityisen ja julkisen toiminnan yhteistyömallien tai hankinnan hajauttamisen kautta.

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Pykälässä 12 on esitetty säädettäväksi, että sote-maakunta voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveyspalveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta, jos palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta olisi tarpeen lakisääteisten ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi sekä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Yhteistyö mahdollistaa palveluiden saatavuuden myös sellaisten palveluiden osalta, jotka eivät tällä hetkellä toimi ollenkaan tai toimivat puutteellisesti. On kuitenkin tärkeitä, että palvelut ovat saatavilla lähellä, ja että vastuu palveluista on sote-maakunnalla. Koska osa ruotsinkielisistä palveluista järjestetään tämän yhteistyön puitteissa, on erittäin tärkeitä, että myös ruotsinkielisille asiakkaille syntyy eheitä palvelupolkuja.

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaita.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Valtakunnallisen varautumisen ja koulutetun henkilökunnan saatavuuden näkökulmasta lisättäväksi pelastusalan koulutuksen mahdollistaminen hajautetusti alueen erityispiirteet huomioon ottaen. Erityisesti pääkaupunkiseudulla järjestettävän koulutuksen lakkauttamisesta tulee luopua. Tämä on erityisen tärkeää ottaen huomioon seudun erityisominaisuudet ja vaativat kohteet, joita ei muualla maassa ole (esim. kansainväliset lentokentät ja satamat, metro, tiheä asutus jne.). Koulutuksen yhteydessä perehtyminen näihin erityiskohteisiin mahdollistaa parhaiten tarvittavat valmiudet toimintaan.

Muita lisäyksiä:

Tietojärjestelmien kehittäminen yhteneviksi tietokatkosten ja väärinkäsitysten eliminoimiseksi.

Hätäkeskusyhteistyössä hälytysten oikeellisten sijaintien välitön varmistaminen.

Pelastustoimen ja ensihoidon välisen synergian vahvistaminen.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Kv-resurssit on tarkoituksenmukaista koota Helsingin kaupungin, Vantaa-Keravan ja Länsi-Uudenmaan sote-maakuntien yhteyteen. Näiden alueella sijaitsevat kansainväliset satamat ja Helsinki-Vantaan lentokenttä. Vastaava resurssi kannattaa sijoittaa myös Lapin sote-maakunnan alaisuuteen (Barents Rescue -sopimuksen mukaiset velvoitteet).

Erityisresurssien hälyttäminen ja tilannekuvan (kansallinen/kansainvälinen) ylläpito tulisi antaa Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin pelastuslaitosten yhteiselle tilanne- ja johtokeskukselle.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

12 §, SM aloite sote-maakunnan lisärahoituksen myöntämisestä:

Pelastustoimen järjestämislaisissa tulisi olla lisärahoituksen esittämisen lisäksi myös mahdollisuus antaa valtion korvauksia (valtionavustus, rahoituslain 12 §) pelastustoimen valmiuden ylläpitämiseen ja häiriötilanteiden hoitamiseen, kuten sote-järjestämislaisissa on tehty. Rahoituslain 12 § ilmeisesti mahdollistaa tämän, mutta valtionavustuksen perusteet tulisi kuvata myös pelastustoimen järjestämislaisissa.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaisista.

Raportoinnin ja seurannan päällekkäisyyksien välttämiseksi ja keskitetyn valtionohjauksen tavoitteen kannalta tulee tarkastella uudelleen Aluehallintoviraston (AVI) ja sisäministeriön roolit.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Esitetty ratkaisu on kannatettava sekä sosiaali- ja terveystalvelujen että pelastustoimen näkökulmasta Länsi-Uudellamaalla. Kuntapohjainen malli olisi kuitenkin paras vaihtoehto sekä sosiaali- ja terveystoimen että pelastustoimen osalta.

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

- Etelä-Savon maakuntaan
- Pohjois-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Esitetty ratkaisu on kannatettava. Se huomioi alueen erityispiirteet ja kokoluokan sekä on kestävä kaikkien alueen kuntien näkökulmasta.

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Alueen kuntien johdon vastuu muutoksen toteuttamisesta on toimeenpanon aikataulu huomioiden kannatettava ratkaisu.

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Kuntien omaisuuden ei tule siirtyä maakunnalle korvauksetta kuntien omaisuudensuoja huomioiden.

Maakuntien tulee maksaa kunnille käypää ns. markkinahintaista vuokraa sen käyttöön tulevista kiinteistöistä.

Omaisuuden siirtäminen vastikkeetta heikentäisi sekä kunnan että konsernin taseen tunnuslukuja ja kasvattaisi vieraan pääoman kustannuksia.

Kunnille pitää korvata siirtyvä irtain omaisuus käyvän arvon mukaisesti. Kunnat ovat eriarvoisessa asemassa tämän suhteen, jos se tehdään niin kuin on esitetty.

Lakisääteisten kuntayhtymien omaisuuden vastikkeeton siirto ei ole hyväksyttävää, vaan lisää Uudenmaan kuntien maksuvastuuta maakuntien rahoituksesta. Kuntayhtymän omaisuudesta pitäisi maksaa vuokraa kuten kuntien kiinteistöistä. Maakunnan on ostettava tai maksettava vuokraa myös kuntien irtaimesta omaisuudesta.

Toimitilojen vuokrien määrittämisessä tulee huomioida kunkin maakunnan todellinen kustannustaso, markkinahinta sekä kunnille aiheutuvat todelliset kiinteistökustannukset. Toimitiloista on maksettava vuokraa, jonka pohjana ovat toimitilojen markkinahinta ja markkinavuokra. Sitoutuneelle pääomalle tulee saada kohtuullinen korvaus huomioiden rakennusten todellinen arvo velkaosuuksineen. Vuokra-aikojen tulee olla sitoutuneeseen pääomaan nähden mielekkäitä, jotta ei synny tilanteita, joissa toimitila jää tyhjänä kunnan vastuulle raskaalla pääoma-arvolla. Irtaimen osalla tulee noudattaa vastaavaa kustannusvastaavuutta.

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosäätely hyväksyttävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Kompensaatiosääntely ei ole riittävä. Kunnilla pitää olla oikeus saada korvausta kaikesta merkittävästä siirtävästä omaisuudesta. Omaisuuden siirtäminen vastikkeetta heikentäisi sekä kunnan että konsernin taseen tunnuslukuja ja kasvattaisi vieraanpääoman kustannuksia.

Kompensaatoraja (vain yli 0,7% veronkorotustarpeen) on aivan liian korkea.

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Sääntelyn soveltamiseen tulisi liittymään haasteita, sillä etenkin sote-järjestämislakiehdotuksen 8 § on kirjoitettu tulkinnalle avoimeksi, mikä voi aiheuttaa todennäköisesti erimielisyyksiä palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajien välille.

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jatkamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Sote-järjestämislain 37 § turvaa ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden mm. edellyttämällä, että kaksikieliset sote-maakunnat tekevät keskinäistä yhteistyötä ja sopivat työnjaosta ruotsinkielellä annettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä silloin, kun se on tarpeellista henkilökunnan osaamisen, palvelujen saatavuuden tai laadun tai kielellisten oikeuksien varmistamiseksi tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai niistä johtuvien kustannusten perusteella.

37 § 2 momentissa kuvattu velvollisuus sopia asiantuntijatuesta, jota kaksikieliset sote-maakunnat antavat toisilleen palvelujen toteuttamisessa, ml. kehitysvammahuoltoon liittyvät asiantuntija- ja

kehittämistekijät, kehitysvammaneuvo-, asumis-, päivä- ja työkeskustoimintaa, on kannatettava, jos palveluja ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa kaikissa kaksikielisissä sote-maakunnissa.

Kårkulla-kuntayhtymällä on toimintaa kahdeksan sote-maakunnan alueella (Varsinais-Suomi, Länsi-Uusimaa, Keski- ja Itä-Uusimaa sekä Pohjanmaa, Keski-, ja Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaa). Kårkulla samkommunin asiantuntijayksikkö (EUC) vastaa keskitetysti kuntayhtymän erikoispalveluista, konsultaatioista ja koulutuksista.

Voimaanpanolain 54 § esityksen mukaan kunkin maakunnan alueella olevat yksiköt, niiden henkilöstö ja toimitilat siirtyvät sijaintipaikkakunnan sote-maakunnalle. Tällä tavalla ruotsinkieliset vammaiset henkilöt saisivat kehitysvammaisten erityishuollon palvelut sekä muut vammaispalvelut lähipalveluina asuinsote-maakuntansa järjestämänä ja ne olisi mahdollista integroida osaksi muita sote-maakunnan järjestämiä sote- ja vammaispalveluja.

Kårkulla kuntayhtymän purkaminen esityksen mukaisesti on perusteltua, koska siten voidaan turvata ruotsinkielisten kehitysvammaisten henkilöiden palvelut. Lakiesityksen tavoitteena tulee olla kuntalaisten palvelujen turvaaminen. Esitys edistäisi kieliryhmien yhdenvertaisuutta palveluiden suhteen. Tämä edellyttää mm., että sote-maakuntien alueella toimii yksikielisiä asumisyksiköitä ja toimintakeskuksia, jotka vastaavat ruotsinkielisten palvelujen tuottamisesta. Sote-maakunnan tulee olla mahdollista ratkaista tarkoituksenmukaisimmaksi katsomallaan tavalla, tuotetaanko palvelu Kårkulla kuntayhtymän, yksityisen ostopalvelun vai sote-maakunnan omana toimintana.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Aikataulu ei ole realistinen muutoksen toteuttamisen näkökulmasta. Länsi-Uusimaa on yksi niistä sote-maakunnista, jonka tulee perustaa koko organisaation infrastruktuuri ilman valmiita rakenteita. Uudistuksessa on suuri riski, että toimeenpanoon jäävä aika ei tule riittämään. Esim. osa ICT-kilpailutuksista tulee olemaan pitkiä prosesseja (erityisesti asiakaspotilastietojärjestelmäratkaisut) eivätkä ne tule valmiiksi nyt esitetyssä v. 2023 tavoiteaikataulussa. Tilanteeseen tulee varautua aikataulua väljentämällä, hyväksymällä siihen poikkeuksia ja varautumalla toimeenpanon kustannuksiin.

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Lakiin kirjoitettu järjestämisvastuun siirron päivämäärä ilman sen sitomista lain voimaantulon aikatauluun on ongelmallinen. Laissa tulee määritellä selkeä menettely, miten toimitaan, jos yksittäisellä maakunnalla ei ole valmiutta turvalliseen järjestämisvastuun siirtoon suunnitellussa aikataulussa teknisistä tai hallinnollisista syistä.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista. Kysymysten 46-53 vastaukset perusteluineen kokouksessa

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Jos päädytään perustamaan sote-maakuntia, niiden rahoittaminen valtion varoista on parempi vaihtoehto kuin maakuntaverot. Maakuntaverot uhkaa nostaa veroastetta ja lisäksi tarvittaisiin uusi valtionosuus ja/tai verotulojen tasausmekanismi.

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Maakuntien välinen rahoituksen jako on kestävä. Soteuudistuksen merkittävin muutos liittyy peruskunnan rahoitusmallissa tapahtuviin muutoksiin. Tältä osin on välttämätöntä, että sotemaakunnan rahoituksen määräytymiskriteereitä ja niiden painotusta tarkastellaan ja muutetaan jatkovalmistelun yhteydessä. Rahoitusta on myös pystyttävä korjaamaan, mikäli kriteeristö johtaa vääristymiin maakuntien kesken. Sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoituksessa käyttöön esitettävä tarvekriteeristö aiheuttaisi 70 milj. euron leikkaukset Länsi-Uudenmaan palveluihin verrattuna nykytilanteeseen.

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

Määräytymiskriteereissä tulee painottaa nykyistä enemmän asukasmäärää, etenkin vieraskielisten osuutta väestöstä. Rahoituskriteerien tulee ymmärtää kasvavan alueen investointitarpeet. Rahoitusmalli ei myöskään huomioi maakuntien välisiä tuotantokustannuseroja. Tiiviisti asutun ja vauraan alueen tuotantokustannukset ovat korkeammat kuin muun Suomen. Erityisesti toimitilakustannukset ovat tiiviisti asutuilla alueilla maan korkeimmat.

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

50. Sote-maakunnan rahoituksessa otetaan huomioon siirtymätasauksena laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja sote-maakunnan alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus siten, että muutosta rajataan 7 vuoden ajan vuosittain porrastetusti kasvaen. Enimmäismuutos rajataan toistaiseksi pysyvästi enintään +/-150 euroon asukasta kohden vuodesta 2029 lähtien (35 §).

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

On olennaista, että on olemassa enimmäismuutostasaus ja sen tulee olla pysyvä. Se olisi kuitenkin oikeudenmukaisempi, jos enimmäismuutostaso olisi pienempi kuin +/- 150 euroa asukasta kohden. Enimmäismuutostason tulisi olla hyvin lähellä nollaa, jolloin myös siirtymäaika voisi olla lyhyempi.

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei
- ei pääosin

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kuntien takauskeskuksen lausunnossa on arvioitu sote-maakuntien rahoituksellisia ongelmia. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa sote-maakunnan rahahuollon riittävyys ja kustannustaso.

Kysymyksiä muista lakiluonnoksista

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö.

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Järjestelmämuutos ei saa heikentää yksittäisten kuntien taloutta ja lisäksi valtion tulee kantaa vastuu järjestelmämuutoksen taloudellisista vaikutuksista esitettyä enemmän. Nyt esitetty enimmäismuutostaso on liian iso. Enimmäismuutostason tulisi olla hyvin lähellä nollaa, jolloin myös siirtymäaika voisi olla lyhyempi.

Kauniaisten kaupungin tilanne muuttuu uudistuksessa taloudellisesti kestävämmäksi. Tällä hetkellä tulot koostuvat pääosin verotuloista ja vuodesta 2017 lähtien Kauniaisten valtionosuudet ovat olleet negatiiviset, eli kaupunki maksaa valtiolle valtionosuuksia. Uudistuksen jälkeen kaupunki menettää suurimman osan verotuloistaan ja saa sen sijaan tilalle valtionosuuksia, jotka eivät kuitenkaan korvaa kaikkia menetettyjä verotuloja. Poistuvien sote-menojen alittaessa selvästi poistuvat verotulot kaupungin talous heikkenee merkittävästi muutoksen myötä.

Verotulo, joka on kunnan päätösvallan alla oleva tasainen tulo, jonka vuosivaihtelut ovat olleet varsin rajalliset pienenee selvästi, kun taas valtionosuudet, johon kunnalla ei ole vaikutusmahdollisuuksia, muuttuvat vuodesta toiseen merkittävästi. Lisäksi päätökset valtionosuuksien muutoksista tehdään tyypillisesti niin lyhyellä varoitusaajalla, että kunnan toimintaa on vaikea pystyä sopeuttamaan siinä aikataulussa. Tämä lisää ennakoimattomuutta ja aiheuttaa vakavia ongelmia toiminnan suunnittelun kannalta.

Valtionosuusjärjestelmään pysyväksi jäävän muutosrajoitin-määräytymistekijää tulee korottaa vuosittain valtionosuusindeksillä. Muutosrajoittimen ja siirtymätasauksen määrittely vuoden 2022 tasossa heikentää pysyvästi erityisesti PKS kuntien tilannetta, joissa Korona-pandemia aiheuttaa ns. perusuraa korkeampaa sote-menojen kasvua sekä verotulojen laskua. Sekä muutosrajoittimen että siirtymätasauksen määrittelyssä on huomioitava Korona-pandemian aiheuttamat muutokset.

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Valtionosuusjärjestelmä ei rahoita kaupungin kasvua vaan korvaa väestön palvelutarvetta kaksi vuotta vanhoihin väestötiedoin.

Järjestelmämuutoksen rahoittaminen kunnallis- ja yhteisöveroprosenttien leikkauksilla tasaa kuntien tulopohjaa voimakkaasti vuosiksi eteenpäin, ja siksi esitetty 10 prosentin verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausvähennys ei ole hyväksyttävissä. Kiinteistövero ei saa lisätä osaksi verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen määrittelyä.

Vieraskielisyys- määräytymistekijän perushintaa tulee kasvattaa, sillä vieraskielisyydestä aiheutuu suuret kustannukset varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen.

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 4. luku. 25§ Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus:

25 § 5 momentti: kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa huomioon otettavat verotulot: laskennassa otettaisiin huomioon voimassa olevan lain mukaisesti verontilityslain (532/1998) 3a§:n tarkoittama laskennallinen kunnallisvero ja kunnan osuus yhteisön tuloverosta. Ei 50% kiinteistöverosta

28§ Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentäminen kuntaan maksetun perustoimeentulotuen perusteella. Poistettava vähennys peruspalvelujen valtionosuudesta.

29§ Sote maakuntien perustaminen 2023 ja tehtävien järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten rajoittaminen. Kunta saisi valtionosuuden lisäystä, jos tehtävien järjestämisvastuun siirtyessä sote-maakunnalle kunnan tulot vähenevät enemmän kuin siirrettävien tehtävien kustannukset ovat. Kunta saisi valtionosuuden lisäystä niin, että kustannukset ylittävistä tulojen siirtymisestä kunnalle hyvitettäisiin 100 %.

Kilpailukyky sopimukseen perustuva valtionosuuden vähennys poistettava.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Useat kunnat ovat tehneet mittavia elinvoima – ja kasvuinvestointeja, joiden takaisinmaksulaskelmat perustuvat mm. ennakoituihin verotulokertymiin. Verotulojen leikkaus 2022 vaikeuttaa voimakkaasti kuntien kykyä selvittää jo tehtyjen investointien takaisinmaksusta sekä uusista investoinneista ja käyttötalouden sopeutus joudutaan tekemään kuntiin jäävästä toiminnasta.

Verolainsäädäntö.

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Kunnallis- ja yhteisövero -% leikkaaminen heikentää voimakkaasti ainakin pääkaupunkiseudun elinvoimaa. Valtio edellyttää mm. MAL sopimuksella pääkaupunkiseudun kuntia asunto- ja joukkoliikenneinfran rakentamiseen, verojärjestelmän muutos erityisesti ennen suurten investointien hyötyjen realisoitumista pysäyttää alueen kasvun. Valtion tulee osallistua muilla järjestelmillä investointien maksamiseen.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Henkilöstön asemaa koskevat säännökset ovat selkeitä ja noudattavat pääasiassa kunta-alan vakiintuneita sisältöjä.

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Kuntiin ei saa jäädä eläkevastuita maakuntiin siirtyvästä henkilöstöstä. Maakuntien eläkevakuuttajan tulee olla Kuntien eläkevakuutus. Siirtyvän henkilöstön eläkkeet tulee turvata nykytilaa vastaavina.

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Ratkaisu on tarkoituksenmukainen ja huomioi Uudenmaan erityispiirteet.

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Uudellemaalle on syntymässä muusta maasta poikkeava perustason ja erikoissairaanhoidon ratkaisu. Myös Uudellamaalla on turvattava perustason ja erikoissairaanhoidon palveluiden integraatio. Uudellamaalla rakenteelliset muutokset ovat esityksen mukaan vähäiset, järjestäjätahon kokoa ja pienempää toimijoiden määrää lukuun ottamatta. Ratkaisuna esitetään sote-maakunnan ja HUS:n välistä järjestämissopimusta.

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Ehdotetussa lainsäädännössä korostetaan sote-maakunnan järjestämisvastuun tärkeyttä ja selkeyttä. Vahva valtionohjaus on ristiriidassa maakunnan vahvaa järjestämisvastuuta korostavan tavoitteen kanssa.

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Neuvottelujen ohjaava merkitys jää epäselväksi. Esitys neuvottelu-, arviointi-, seuranta- ja valvontamekanismista ei ole selkeä ja aiheuttaa päällekkäistä työtä.

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Vuotuisten neuvottelujen (§23) ja vuorovaikutukseen perustuvan aktiivisen ohjauksen – avoin näkemysten ja tietojen vaihto ja toiminnan ja talouden jatkuva arviointi – eroa, tarkoitusta ja tavoitteita ei ole kuvattu selkeästi. Järjestäjien toiminnan jatkuva arviointi ja tietojen avoimuus kuitenkin auttavat parantamaan laatutasoa ja hillitsemään kustannusten kasvua.

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusta kuntien talouteen ja erityisesti kasvualueiden kuntien talouteen ei ole arvioitu riittävästi. Esimerkkinä talouden tunnuslukujen heikkenemisen vaikutusta rahoituksen saatavuuteen ja kustannuksiin ei ole arvioitu. Perusteluissa ei arvioida riskiä kansantalouden kasvun heikkenemiseen kasvukaupunkien talouden heikkenemisen vaikutuksesta.

Arvioissa kunnan talouden tasapainon määritelmä on väärä. Suurten ja kasvavien kaupunkien talouden tasapainon muutoksesta syntyvä väärä kuva. Vastaavasti tarkastelu emokaupunkien eikä konsernien tasolla vääristää arviota.

Kolmiportaiseen hallintoon siirtymisen vaikutuksia talouteen ei tunnisteta.

Kuntien toiminnan sopeuttamisen kustannuksia ei tunnisteta oikeassa laajuudessa (toimitila ja tukipalvelut).

Henkilöstövaikutusten arvioinnit vaikuttavat pääosin melko realistisilta; uudistuksen nähdään mahdollisesti vaikeuttavan tiettyjen alojen työvoimapulaa.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Länsi-Uudenmaalle sote-maakuntiin kohdistuu suuremmat muutoskustannuspaineet, koska maakunta tulee perustaa kokonaan uutena organisaationa ilman valmiita hallinnollisia rakenteita. Pitkällä aikavälillä tämä tarjoaa mahdollisuuden tehokkaisiin ratkaisuihin, mutta muutosvaiheen kustannukset ovat korkeammat.

Hallinnollisten ratkaisujen lisäksi sote-palvelujen tietojärjestelmien yhteentoimivuuden varmistaminen tulee olemaan merkittävä kustannuserä.

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Sote-maakunnan onnistuneen toiminnan edellytyksenä on yhtenäinen ja asiakaslähtöinen tietojärjestelmäkokonaisuus. Lähtötilanteessa Länsi-Uudellamaalla on monia tietojärjestelmiä, ja kuntien suunnitelmat eri vaihtoehdoista poikkeavat toisistaan merkittävästi. Tämä vaikeuttaa johtamista ja hidastaa toiminnan asiakaslähtöistä ja taloudellisesti tarkoituksen mukaista kehittämistä. Järjestelmäratkaisun tulee varmistaa myös tiedon integraatio erikoissairaanhoidon.

Asiakaskohtaisten perus- ja erikoistason sote-palvelukokonaisuuksien hallinnan, tiedolla johtamisen sekä laadun ja kustannusten näkökulmasta yhteensopivasta koko Uudenmaan alueen yhteisestä sote-asiakas- ja potilastietojärjestelmä on välttämätön.

Lainsäädäntöön tulee kirjata vaatimus sote-maakunnan laajuisesta yhtenäisestä asiakas- ja potilastietojärjestelmästä. Hankintalakiin tulee tehdä tavoitteen salliva poikkeussäätely.

83. Minkälaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyviä vaikutuksia järjestämisvastuuseen ja ostopalveluihin liittyvästä täsmentävästä sääntelystä sote-maakunnille aiheutuisi (liittyen esimerkiksi palvelurakenteen muuttumiseen tai palvelutuotannosta aiheutuviin kustannuksiin):

- a) vuosina 2021-2022?
- b) vuosina 2023-2024?
- c) vuodesta 2025 alkaen?

84. Osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevista sote-maakunnille siirtyvistä hankintasopimuksista saattaisi olla uusien säännösten nojalla mitättömiä. Sote-maakunta olisi velvollinen korvaamaan palveluntuottajille sopimusten mitätöitymisen takia hyödyttömäksi jäävät investoinnit. Minkälaisia vaikutuksia lakisäateisestä mitättömyydestä aiheutuisi sote-maakunnille tai yksityisille palveluntuottajille?

- a) vuosina 2021-2022?
- b) vuosina 2023-2024?
- c) vuodesta 2025 alkaen?

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

- kyllä
- ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Ehdotetun lainsäädännön perusteella asian tarkempi arviointi ei ole mahdollista.

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

- sote-integraatio
- palvelutarpeen arviointi
- hallinto ja johtaminen
- henkilöstösiirrot

- o talous
- o omaisuusjärjestelyt
- o tietohallinto ja ICT
- o viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

Muutuskustannuksiin tarvitaan valtion tukea erityisesti vuosien 2021-2025 aikana.

Sote-uudistus yhdistäisi Länsi-Uudenmaan sote-organisaatiot. Onnistuneen yhdistymisen edellytyksenä on, että uudella toimijalla on kohtuullisen siirtymäajan jälkeen yhteiset tietojärjestelmät myös suhteessa erikoissairaanhoidon. Länsi-Uudellamaalla asiakas- ja potilastietojärjestelmien tilanne on lähtötilanteessa haastava, koska kunnilla on toisistaan poikkeavat tietojärjestelmien perusratkaisut. Nykyisen lainsäädännön puitteissa yhteisen tietojärjestelmän toteuttaminen on toteutettavissa vasta pitkällä aikavälillä.

Lainsäädännön tulee velvoittaa sote-maakuntaa toteuttamaan yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä. Tarvittaessa hankintalakiin on tehtävä tarvittavat poikkeussäännökset.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Länsi-Uudenmaan sote-maakunta

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.